

Паламарчук Х. О.

Національний авіаційний університет, Київ

ОСОБЛИВОСТІ СУЇЦИДАЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ ОСОБИСТОСТІ

Суїцид на сьогоднішній день є глобальною суспільною проблемою. Високий рівень самогубств у більшості країн світу спонукає до роздумів над причинами виникнення цього явища і способах його превенції (попередження).

Психологічними факторами ризику скоєння суїциду є особисте відчуття можливості вкоротити собі віку; сексуальне чи фізичне насильство, що мало місце у дитинстві або на час суїцидальної спроби; підвищена емоційна реактивність; агресивні, імпульсивні риси особистості; відчуття песимізму та втрати надії; низька самооцінка; психологічна закритість. Кожен із цих факторів підвищує психологічний дистрес до такого рівня, коли він стає занадто сильним. Самогубство у цій ситуації стає засобом втечі від психотравмуючої ситуації.

Суїцид (англ. suicide - самогубство) - акт самогубства, який чиниться людиною в стані сильного душевного розладу або під впливом психічного захворювання. Суїцидальна ж поведінка – є усвідомленою дією, метою якої є позбавлення себе життя.

Зазвичай самогубство розглядається як феномен соціально-психологічної дезадаптації особистості в умовах мікросоціальних конфліктів.

Вік істотно впливає на особливості суїцидальної поведінки. Наприклад, кризові періоди життя, такі, як юність або початок старості, характеризуються підвищенням суїцидальної готовності. Суїцидальна поведінка, в дитячому віці має характер ситуаційно-особистісних реакцій, тобто пов'язана власне не з бажанням померти, а з прагненням привернути до себе увагу оточуючих або уникнути покарання. Більшість дослідників відзначає, що суїцидальна поведінка у дітей до 13 років - рідкісне явище, і тільки з 14-15-річного віку суїцидальна активність різко зростає, досягаючи максимуму до 16-19 років.

За даними дослідження серед 770-ти дітей і підлітків з суїцидальною поведінкою, наймолодшими були діти 7 років. Більшість з них склали дівчатка (80,8%) які найчастіше вдаються до отруєння, хлопчики – до порізів вен і підвищення [2,с. 62].

Самогубство серед дітей супроводжується гнівом, страхом, бажанням покарати себе або інших. Нерідко суїцидальну поведінку поєднують з іншими поведінковими проблемами, наприклад прогулами школи або конфліктами з однолітками, родичами. Виникненню суїцидальної поведінки сприяють також тривожні й депресивні стани.

Серед основних проявів депресії поширеними є: сум, невластиве дітям безсилля, порушення сну та апетиту, зниження ваги й соматичні скарги, страх невдачі та зниження інтересу до навчання, почуття неповноцінності або самотності, надмірна самокритичність, замкнутість, занепокоєння, агресивність і низька стійкість до фрустрації.

У підлітковому віці суїцидальна поведінка носить інший характер. Серед підлітків спроби самогубства зустрічаються значно частіше. Кількість закінчених самогубств підлітків не перевищує 1% від усіх суїцидальних дій. Суїцидальна поведінка в цьому віці частіше має демонстративний характер-шантажу. А.Є. Лічко зазначає, що лише у 10% підлітків є справжнє бажання покінчити з собою (замах на самогубство), у 90% - це крик про допомогу. Б.Н. Алмазов, обстеживши групу підлітків 14-18 років, які умисно завдали собі порізи, встановив, що тільки 4% з них у момент самоушкодження мали думки суїцидального змісту. Більшість же ексцесів були вчинені після сварки з однолітками, а також як обряд «братання» [2, с. 61].

Серед поширених причин підліткових суїцидів є депресії, нудьга, втома, схильність до бунту, зловживання алкоголем, наркотиками, міжособистісні відносини з батьками та однолітками.

Не менш вагомим фактором є вплив підліткової субкультури. Наприклад, у відповідь на повідомлення в ЗМІ про самогубство Ігоря Соріна, лідера молодіжної поп-групи «Іванушки Інтернешнл», кілька дівчаток-підлітків пішли за прикладом свого кумира.

Після 14 років суїцидальна поведінка проявляється приблизно однаково часто як у дівчат, так і у хлопців. У молодому віці суїцидальну поведінку нерідко пов'язано з інтимно-особистісними відносинами, наприклад нероздільним коханням.

Проаналізувавши інтернет джерела було виявлено сучасну тенденцію суїцидальної поведінки серед підлітків яка виникла в соціальній мережі. Серед підлітків ця гра яка має безліч назв «Синій кит», «Тихий дім» або ж «Розбуди мене о 4:20». Починаючи грати, підлітки виконують різноманітні завдання які шкодять їхньому здоров'ю, але результат по закінченню гри завжди має однакове закінчення життя самогубством і зламани горем батьки, які не розуміють що змусило дитину звести рахунки життям.

Перспективою подальших досліджень є здійснення більш глибокого аналізу чинників суїцидальної поведінки в осіб різного віку.

Список використаної літератури

1. Змановский С. В. Девиантология (Психология відхиляється). – М., 2003. – 142 с.
2. Клейберг, Ю.А. Психология девіантної поведінки: Навчальний посібник .– М., 2001–С. 61–62.

*Науковий керівник: Дубчак О.Б
канд. психол. наук*